

FRI FRA HVAD? FRI TIL HVAD?

Svend Bak – Jesper Larsen – Toke Agerschou.

Grundspørgsmålene.

Hvad er SFO?

Hvad er SFO i et børneperspektiv?

Hvad er SFO i et forældreperspektiv?

Hvad er SFO i et pædagogperspektiv?

Hvad er SFO i et skoleperspektiv? I forhold til undervisningen i skolen.

Hvad er SFO i et samfundsperspektiv?

Hvordan fungerer en god SFO i alle disse perspektiver?

Alle disse spørgsmål vil vi sætte fokus på som et tema i forårets STÅBI artikler.

Vi er af den faste overbevisning, at der mangler gedigne og brugbare svar på spørgsmålene. Det fremgår også af, at der er flere kommuner, der begynder at have ambitioner for fritidspædagogikken og SFO.

Der bliver lavet rigtig meget spændende og godt arbejde, der er med til at skabe rammerne om et godt og udviklende børneliv i SFO'erne.

Men der mangler grundlæggende og fælles svar på spørgsmålene ovenfor, som i alle perspektiverne giver sikre, men ikke endegyldige svar på fritidspædagogikkens eksistensberettigelse og identitet indenfor rammerne af SFO'en.

Lidt historie.

SFO'en, der først og fremmest rummer aldersgruppen 6-10-årige, opstod i den sidste del af forrige århundrede og afløste langt de fleste steder fritidshjemmene. Fritidshjemmene opstod i slutningen af 1800-tallet og voksede i antal igennem 1900-tallet.

Fritidshjemmene (fortsættelsesasylerne hed de helt i begyndelsen) var først og fremmest en socialpolitisk foranstaltning, der skulle supplere og understøtte hjemmet for arbejderklassens børns muligheder for hygge, sysselsætning og mad efter skoletid, da både mænd og (enlige) kvinder arbejdede udenfor hjemmet. I de første fritidshjem udviklede der sig en tradition for aktiviteter, uden at der nødvendigvis var en udviklet pædagogisk målsætning med fokus på børns personlige og sociale udvikling. Det handlede først og fremmest om tryghed. Hjemlig tryghed - FritidsHJEM!

Blandt andet med kvindernes stærkt øgede tilgang til arbejdsmarkedet igennem anden halvdel af 1900-tallet udviklede behovet sig for tryk pasning af de små skolebørn sig kvantitativt og blev en del af hele befolkningens dagligdag. Skolen eksisterede som institution og var en relativ nem og effektiv organisatorisk ramme at tilgå som rum for SFO'en.

Det kom til at betyde, at den institutionaliserede pasning af børnene både før og efter undervisningen var slut, rykkede ind i skole regi, væk fra sociallovgivningen og ind i folkeskolelovgivningen - som en del af institutionen skole. Det forstærkede behovet for at forstå og beskrive den pædagogiske opgave, som SFO'en skal løse. Dette behov blev også øget af det faktum, at SFO'en blev en del af en institution, der har undervisning som sin bærende pædagogiske opgave.

Herigennem kom der et fokus på, hvordan SFO'en kan blive en del den almen dannende opgave, som folkeskolen har. Den helhed, som folkeskolen kom til at udgøre af undervisning og rum for SFO'en, skulle nytænkes. I den praksis, der har udviklet sig, har det nogle steder betydet, at de økonomiske midler, der var tiltænkt fritidspædagogikken, er gået til undervisning

Skolen er i historisk perspektiv defineret af undervisning som kerneydelse, og har som sådan en stærk identitet og en stærk organisatorisk placering. Skolen bliver forstået som billetten til et myndigt voksenliv.

Fritidspædagogikken i SFO-regi står både i et historisk og aktuelt med den store udfordring at beskrive sig selv som noget andet end undervisning – og med en anden nødvendighed set i et udviklings- og dannelseperspektiv. Det arbejdes der hårdt på i den daglige praksis i SFO'erne, i forskning, i udviklingsprojekter, og i adskillige kommunale tiltag. Skolen er i sin helhed nu defineret i forhold til folkeskolens formålsparagraf og skal rumme to delopgaver dels undervisningen, dels den institutionaliserede fritid i SFO'en.

De små skolebørn.

De små skolebørn er et spændende og udfordrende livsafsnit. De har forladt børnehavealderen, hvor rollelegen har spillet en hovedrolle i deres liv og udvikling. De er blevet "elever" og er i gang med at løse den første alvorlige samfundsmæssige opgave, som er stillet til dem: skolen. Begejstringen alene for "at lære" er stort.

Legen har stadig en vigtig betydning for dem. De leger glad, gerne og engageret overalt og konstant, når de selv bestemmer tid og rum. I den tidlige skolealder sker der et kvalitativt skift i legen i en mere systematisk retning – godt hjulpet af den systematiske undervisning og den store verden, der åbner sig gennem læsning og matematik - men selvorganiseret. Rollelegen suppleres med regellegen som livsudtryk. Regellegen styres af abstrakte regler og systematik, som i øvrigt kan og genforhandles løbende af børnene selv.

På det abstrakte plan udvider børnene deres greb om deres tilværelsen gennem en stærk nysgerrighed på de store livsspørgsmål: Findes Gud? Må man bande?! Tilsammen udgør disse udviklingssammenhænge et stærkt udgangspunkt for formuleringen af en fritidspædagogik, der tager børnene i hånden, og lader dem føre den pædagogiske opgavetænkning/løsning videre igennem rum for legen og igennem aktiviteter af allehånde slags – sammen og hver for sig.

Fritidspædagogikken skal røre både ved børnenes lyst til at erobre verden og deres egen eksistens på forskellige måder og ved samfundets forestillinger om, hvad vi vil med dem. Vores dannelsesidealer. Deres liv peger også fremad mod de livsudfordringer, som venter dem i den tidlige pubertet, hvor forholdet til gruppen af jævnaldrende, ligestillede kammerater får endnu større – næsten alloverskyggende – betydning. Moral, normer og værdisæt grundlagt i den tidlige skolealder vil udgøre et fundament for livet og aktiviteterne i kammeratskabsgruppen – og som bedømmelsesgrundlag for barnets egne og de andres gøren og laden.

SÅ: Fri fra hvad og fri til hvad?

Med disse afsæt vender vi tilbage til vores indledende spørgsmål:

Hvad er det, de små skolebørn er fri fra i SFO'en, og hvad er det, de er fri til?

STÅBI og SFO

STÅBI'en vil gerne give sit bidrag til den udviklingsproces, som SFO'en står i.

Vi vil bl.a. sætte fokus på følgende temaer:

Hvordan kan vi forstå den pædagogiske opgave, som fritidspædagogikken har i SFO'en?

Hvordan kan vi forstå fritid i de små skolebørns liv?

Hvad betyder selvbestemmelse som dannelsesideal?

Hvad betyder kvalificeret selvbestemmelse?

Hvilken rolle spiller SFO-tid i børnenes perspektiv?

Hvilken position indtager de voksne?

Hvad betyder leg som et element i SFO børnenes liv?

Hvad betyder aldersspredningen i SFO'en? Giver den særlige muligheder?

Hvordan kan vi arbejde med at skabe gode fællesskaber for og med alle børn?

Hvad betyder de organisatoriske rammer for SFO-pædagogikken?

Vi ved, at der arbejdes intenst med disse og mange andre spørgsmål i udviklingen af SFO'en. Derfor er de beskrevne temaer slet ikke udtømmende. Vi er meget åbne overfor nye vinkler.

STÅBI'ens formål er at skabe overordnet forståelse for pædagogiske og organisatoriske forhold omkring pædagogikken, med et stærkt fokus på at give robuste, gedigne og gode ideer til praksis og udvikling af praksis

[Fritids- og Ungdomspædagogikkens STÅBI](#) toke@tokeagerschou.dk